

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 186 (XXX) — Nr. 551

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 2 iulie 2018

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 164 din 27 martie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 teza a doua raportat la art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România	2–5
Decizia nr. 416 din 19 iunie 2018 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului	6–12
HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI	
464. — Hotărâre privind aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2018 pentru Compania Națională Romarm — S.A., aflată sub autoritatea Ministerului Economiei	12–14
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE	
4.005. — Ordin al ministrului educației naționale pentru modificarea Regulamentului privind regimul actelor de studii și al documentelor școlare gestionate de unitățile de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3.844/2016	15–16

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 164

din 27 martie 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 teza a doua raportat la art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Petre Lăzăroiu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Irina-Loredana Gulie	— magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Ioan-Sorin-Daniel Chiriazii.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 4 raportat la art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, excepție ridicată de Denisa Maria Neguț, Bogdan Constantin Neguț, Ionuț Ciurel, Gabriela Chiticariu, Andrei Traian Stoleriu și Gheorghe Cristian Stoleriu în Dosarul nr. 17.369/3/2016 al Tribunalului București — Secția a V-a civilă și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.412D/2017.

2. La apelul nominal, lipsesc părțile. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care solicită respingerea excepției ca neîntemeiată, invocând jurisprudența Curții Constituționale în materie, respectiv deciziile nr. 88 din 27 februarie 2014, nr. 269 din 7 mai 2014, nr. 599 din 20 septembrie 2016 și nr. 613 din 4 octombrie 2016.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 26 iunie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 17.369/3/2016, **Tribunalul București — Secția a V-a civilă a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4, art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România.** Excepția a fost ridicată de Denisa Maria Neguț, Bogdan Constantin Neguț, Ionuț Ciurel, Gabriela Chiticariu, Andrei Traian Stoleriu și Gheorghe Cristian Stoleriu în cauze având ca obiect soluționarea contestațiilor formulate împotriva unei decizii de invalidare, emisă de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor.

5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, se arată, în esență, că prevederile art. 4 teza a doua raportate la

art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 încalcă principiul constituțional al neretroactivității legii civile, precum și dispozițiile art. 78 din Constituție referitoare la intrarea în vigoare a legii, deoarece se aplică unor raporturi juridice civile născute sub imperiul Legii nr. 10/2001. Însă, potrivit principiului neretroactivității, legea nouă este aplicabilă situațiilor ce se vor constitui, modifica sau stinge după intrarea ei în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice intervenite după abrogarea legii vechi. Prin urmare, aplicarea prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 unui litigiu în curs, anterior dispoziției legale criticate, echivalează cu o aplicare retroactivă a legii noi, de natură a vătâma drepturile autorilor excepției de neconstituționalitate. Se arată, în acest sens, că, prin aplicarea prevederilor legale criticate, în vederea stabilirii măsurilor compensatorii, evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, iar nu prin raportare la standardele internaționale de evaluare a valorii de piață a imobilelor, potrivit prevederilor Legii nr. 10/2001, în vigoare la data introducerii acțiunii. Ca atare, este negat un drept recunoscut anterior intrării în vigoare a legii noi de a primi o despăgubire justă, în raport de prețul de circulație al imobilului.

6. De asemenea, se arată că aplicarea prevederilor art. 4 teza a doua raportate la art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 și litigiilor aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a legii încalcă principiul constituțional al securității juridice, prin încălcarea principiului general de drept *tempus regit actum*, potrivit căruia actele și faptele juridice se supun legii aplicabile la data la care s-au născut. Astfel, se arată că legea posterioară nu poate atinge dreptul născut sub imperiul legii anterioare, deoarece ar însemna ca legea nouă să fie aplicată retroactiv, contrar prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție. Invocă în acest sens și jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv Hotărârea din 1 aprilie 2008, pronunțată în Cauza *Gigli Costruzioni — S.R.L. împotriva Italiei*. În același sens, în legătură cu invocarea încălcării dispozițiilor art. 11 din Constituție, referitoare la dreptul internațional și dreptul intern, se invocă jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, prin care s-a statuat că principiul securității juridice implică neretroactivitatea actelor juridice, consecință directă a respectării principiului legalității.

7. În ceea ce privește încălcarea dispozițiilor art. 16 din Constituție referitoare la principiul egalității în drepturi, se arată că, prin aplicarea prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 și litigiilor în curs, autorii excepției sunt puși într-o poziție de inegalitate în drepturi față de persoanele aflate în aceeași situație juridică, dar care au primit despăgubiri înainte

de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013. Mai mult, se arată că inechitatea este cu atât mai evidentă cu cât este vorba de o culpă a autorităților statului, în contextul refuzului emiterii dispoziției de restituire a imobilului, pe de o parte, precum și a unei durate mari a procesului de restituire, pe de altă parte. În același mod este încălcat și dreptul la nediscriminare consacrat de art. 14 din Convenția europeană.

8. Se mai susține că prevederile art. 4 teza a doua raportate la art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 contravin dreptului la un proces echitabil, din perspectiva respectării principiului legalității, prin stabilirea unei despăgubiri în funcție de grila notarială existentă la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013. În acest sens, se arată că aplicarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 conduce la modificarea unui aspect important al dreptului dedus judecării, respectiv cuantumul unei despăgubiri datorate de o autoritate publică, ceea ce contravine jurisprudenței în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, concretizată în hotărârile din 20 februarie 2003, 27 martie 2003 sau 27 mai 2003, pronunțate în cauzele *Forrer-Niendenthal împotriva Germaniei*, *Satka și alții împotriva Greciei* și *Crișan împotriva României*, prin care instanța europeană a evidențiat pericolele inerente în folosirea legislației cu efect retroactiv, care poate influența soluționarea judiciară a unui litigiu în care statul este parte. De asemenea, este invocată jurisprudența instanței europene de contencios al drepturilor omului referitoare la aspecte legate de aplicarea imediată a unei legi noi, atât în litigiul în care statul este parte, cât și în alte categorii de litigii, referitoare la respectarea principiului egalității armelor, prin evitarea intervențiilor legislative, de natură a influența desfășurarea procesului.

9. De asemenea, pentru aceleași motive, prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 contravin dispozițiilor convenționale referitoare la dreptul la un proces echitabil, din perspectiva caracterului accesibil și previzibil al unei legi, condiție ce nu este îndeplinită de textul de lege criticat, dat fiind faptul că aplicarea legii noi unui proces în curs lipsește de eficiență juridică legea aplicabilă litigiului la data sesizării instanței de judecată. În acest mod sunt încălcate și prevederile art. 124 alin. (1) și (3) din Constituție, referitoare la înfăptuirea justiției și independența judecătorilor.

10. În ceea ce privește încălcarea dreptului de proprietate privată, se invocă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care s-a statuat că o legislație care prevede restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate într-un regim anterior generează un nou drept de proprietate, apărut de art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, concretizată prin hotărârile din 12 octombrie 2010 și din 28 septembrie 2004, pronunțate în cauzele *Maria Atanasiu și alții împotriva României* și *Kopecký împotriva Slovaciei*. De asemenea, invocă jurisprudența constantă a Curții europene cu privire la noțiunea de „bun”, ce intră sub incidența protecției convenționale a proprietății. Mai mult, nu sunt întrunite condițiile reglementate de art. 53 din Constituție în care poate interveni restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

11. **Tribunalul București — Secția a V-a civilă** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată că modalitatea de reglementare a cadrului legal de stabilire a mecanismului intern de acordare a despăgubirilor pentru imobilele preluate abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989 intră în marja de apreciere a statului. Invocă

cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, paragrafele 232 și 233.

12. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate invocate.

13. **Guvernul** consideră că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, invocând în acest sens cele statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 588 din 13 septembrie 2016.

14. **Avocatul Poporului** apreciază că prevederile legale criticate sunt constituționale, arătând că își menține punctul de vedere formulat în Decizia Curții Constituționale nr. 20 din 21 ianuarie 2015.

15. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, republicată, reține următoarele:

16. Curtea Constituțională a fost sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

17. **Obiectul excepției de neconstituționalitate**, potrivit încheierii de sesizare, îl reprezintă prevederile art. 4, art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013. Analizând motivarea excepției de neconstituționalitate, Curtea reține că obiectul acesteia îl constituie prevederile art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013, prin raportare la art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013, care au următorul cuprins:

— Art. 4 teza a doua: „*Dispozițiile prezentei legi se aplică (...) cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor (...) la data intrării în vigoare a prezentei legi.*”;

— Art. 21 alin. (6): „*(6) Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu.*”;

— Art. 50 lit. b): „*La data intrării în vigoare a prezentei legi: [...] b) orice dispoziție referitoare la evaluarea imobilelor potrivit standardelor internaționale de evaluare și la măsura reparatorie a compensării cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent, prevăzute în Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.*”;

18. În opinia autorilor excepției de neconstituționalitate, prevederile legale criticate contravin dispozițiilor din Constituție cuprinse în art. 1 alin. (5) privind principiul securității juridice,

art. 11 — *Dreptul internațional și dreptul intern*, art. 15 alin. (2) privind principiul neretroactivității legii civile, art. 16 — *Egalitatea în drepturi*, art. 20 — *Tratatele internaționale privind drepturile omului*, art. 21 — *Accesul liber la justiție*, art. 44 — *Dreptul de proprietate privată*, art. 53 — *Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*, art. 78 — *Intrarea în vigoare a legii* și art. 124 — *Înfăptuirea justiției*. De asemenea, sunt invocate prevederile art. 6 — *Dreptul la un proces echitabil* și art. 14 — *Interzicerea discriminării* cuprinse în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și art. 1 — *Protecția proprietății* din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

19. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că autorii acesteia invocă neconstituționalitatea prevederilor art. 4 teza a doua raportate la art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, privind evaluarea imobilului prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a acestui act normativ, și la art. 50 lit. b) din același act normativ, prin care se abrogă, de la data intrării în vigoare a legii, orice dispoziție referitoare la evaluarea imobilelor potrivit standardelor internaționale de evaluare, arătând, în esență, faptul că aplicarea dispozițiilor Legii nr. 165/2013 în cazul unor litigii începute înainte de intrarea în vigoare a acesteia, cu consecința modificării modalității de acordare a măsurilor compensatorii pentru imobilele preluate abuziv, încalcă principiul securității juridice, principiul neretroactivității legii civile, egalității în drepturi, dreptul la un proces echitabil, dreptul de proprietate privată și independența justiției.

20. Analizând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 au fost modificate prin art. I pct. 4 din Legea nr. 111/2017 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităților cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru finanțarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la București la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 399 din 26 mai 2017. Având în vedere că soluția legislativă este, în esență, aceeași cu cea existentă înaintea modificării, Curtea reține, în prezenta cauză, aplicabilitatea jurisprudenței sale anterioare, pronunțate în legătură cu acest text de lege.

21. Astfel, în privința constituționalității dispozițiilor din Legea nr. 165/2013, care instituie, pentru evaluarea imobilului ce constituie obiectul deciziei de compensare, metoda aplicării grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a legii, prin Decizia nr. 269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014, Curtea Constituțională s-a pronunțat, între alte prevederi din actul normativ criticat, și asupra prevederilor art. 4 teza a doua raportate la art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b), analizând argumente de neconstituționalitate similare celor formulate în prezenta cauză. Prin decizia menționată, Curtea a respins excepția de neconstituționalitate ca neîntemeiată, cu motivarea că prevederile legale criticate constituie modalitatea prin care legiuitorul a înțeles să transpună în legislația națională exigențele impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului,

așa cum rezultă din expunerea de motive a Legii nr. 165/2013. În acest sens, în acord cu cele reținute în jurisprudența sa, reprezentată de Decizia nr. 188 din 3 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 484 din 30 iunie 2014, Curtea a statuat că Legea nr. 165/2013 a fost adoptată de legiuitor ca urmare a pronunțării de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010 în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, prin care, la paragraful 232, a fost reținută în sarcina statului român obligația implementării unor proceduri simplificate și eficiente, întemeiate pe măsuri legislative și pe o practică judiciară și administrativă coerentă, precum și obligația adoptării unor reguli de procedură clare și simplificate, care să acorde sistemului de despăgubiri o previzibilitate sporită. Prin aceeași decizie, Curtea a mai reținut, de asemenea, că prin hotărârea-pilot menționată a fost lăsată, însă, statului român o largă marjă de apreciere în privința mijloacelor prin care să îndeplinească obligațiile juridice impuse și să garanteze respectarea drepturilor patrimoniale sau să reglementeze raporturile de proprietate avute în vedere. Invocând jurisprudența sa anterioară în legătură cu procedura specială de acordare a despăgubirilor pentru imobilele preluate în mod abuziv, Curtea a mai reținut că modul de reparare a injustițiilor și abuzurilor din legislația trecută ține de opțiunea exclusivă a legiuitorului, iar prevederile de lege criticate sunt în acord cu cele ale art. 44 alin. (1) teza a doua din Constituție, potrivit cărora conținutul și limitele dreptului de proprietate sunt stabilite de lege (paragrafele 42 și 45).

22. Tot astfel, prin Hotărârea din 29 aprilie 2014, pronunțată în Cauza *Preda și alții împotriva României*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat — având în vedere marja de apreciere a statului român și garanțiile instituite prin Legea nr. 165/2013, și anume regulile de procedură clare și previzibile, însoțite de termene constrângătoare și de un control judecătoresc efectiv — că legea menționată oferă, în principiu, un cadru accesibil și efectiv pentru remedierea criticilor referitoare la atingerile aduse dreptului la respectarea bunurilor în sensul art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, rezultate în urma aplicării legilor de restituire (paragraful 129). În aceeași cauză, instanța de contencios al drepturilor omului a statuat (paragraful 128), de asemenea, că măsurile de amenajare a plății creanțelor datorate de stat în virtutea deciziilor judecătorești definitive, cum ar fi eşalonarea plății acestora, măsuri luate pentru apărarea echilibrului bugetar între cheltuielile și încasările publice, urmăreau un scop de utilitate publică și realizarea unui just echilibru între diferitele interese aflate în joc, prin respectarea mecanismului existent și prin grija pe care autoritățile au demonstrat-o în executarea acestuia (a se vedea, în acest sens, de exemplu, Decizia nr. 174 din 29 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 374 din 16 mai 2016, paragraful 21).

23. Mai mult, așa cum a reținut Curtea prin Decizia nr. 618 din 4 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 75 din 28 ianuarie 2015, paragrafele 23 și 24, prin Legea nr. 165/2013, legiuitorul a urmărit să introducă un sistem unitar și previzibil de evaluare a imobilelor, astfel încât atât imobilele din Fondul național al terenurilor agricole și al altor imobile, cât și imobilele ce fac obiectul cererilor de restituire nesoluționate să fie evaluate prin raportare la același sistem, respectiv prin aplicarea grilei notariale de la momentul intrării în vigoare a noii legi. Prin introducerea acestui nou sistem de

calcul, este posibil ca valoarea despăgubirilor acordate, sub formă de puncte, să fie inferioară celei rezultate prin aplicarea legislației anterioare în materie — Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945—22 decembrie 1989 și Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente — referitoare la stabilirea valorii de piață a imobilului de la data notificării, prin aplicarea standardelor internaționale de evaluare. Însă, așa cum s-a arătat prin Decizia nr. 269 din 7 mai 2014, anterior citată, legiuitorul dispune de o largă marjă de apreciere în determinarea celor mai potrivite modalități prin care sunt acordate despăgubirile convenite în urma abuzurilor din regimul comunist, având obligația ca măsurile adoptate să respecte principiul proporționalității, așadar să fie adecvate, rezonabile și să asigure un just echilibru între interesul individual și cel general, al societății. Astfel, dacă printre exemplele oferite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cuprinsul Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010, care să conducă la eficientizarea mecanismului intern de restituire a proprietăților, se numără și plafonarea despăgubirilor (paragraful 235), statul român a optat, în cadrul marjei de apreciere de care dispune, să acorde integral despăgubiri, modificând însă doar sistemul de referință al evaluării. Or, dacă această modificare legislativă generează, în concret, o diminuare a valorii totale a despăgubirilor obținute de către persoanele îndreptățite, aceasta este o măsură proporțională cu scopul legitim urmărit (constând în menținerea echilibrului bugetar), putând avea, sub aspectul consecințelor produse, valențele unei plafonări. Prin decizia menționată, Curtea a subliniat că această măsură nu este de natură să afecteze dreptul de proprietate în substanța sa, deoarece nu îi pune în pericol existența și efectele juridice, ci doar intervine asupra cuantumului bănesc obținut prin valorificarea dreptului de proprietate, în limitele permise de art. 44 din Constituție.

24. De asemenea, prin Decizia nr. 613 din 4 octombrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 59 din 20 ianuarie 2017, paragraful 17, Curtea a constatat că nu poate fi vorba de retroactivitatea Legii nr. 165/2013, din moment ce

situația juridică se află în curs de constituire, în sensul de a fi stabilit în concret cuantumul despăgubirilor convenite în temeiul legilor reparatorii. Astfel, s-a reținut în decizia menționată, este firesc ca modalitatea de calcul să fie cea prevăzută de actul normativ în vigoare la momentul efectuării acestei operațiuni, iar nu prin raportare la dispoziții legale abrogate, așa cum sunt cele din Legea nr. 247/2005, care, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, guvernau modalitatea de stabilire a despăgubirilor convenite.

25. În ceea ce privește susținerile referitoare la inegalitatea în drepturi a unor persoane aflate în aceeași situație juridică, dar care au primit despăgubiri înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, în jurisprudența sa, de exemplu Decizia nr. 568 din 16 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 913 din 16 decembrie 2014, Curtea a statuat că, dacă prin jocul unor prevederi legale anumite persoane pot ajunge în situații defavorabile, apreciate subiectiv, prin prisma propriilor interese, ca defavorabile, acest fapt nu reprezintă o discriminare care să afecteze constituționalitatea textelor respective. Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea a arătat că respectarea principiului egalității în drepturi, stabilit prin prevederile art. 16 alin. (1) din Legea fundamentală, presupune luarea în considerare a tratamentului pe care legea îl prevede față de cei cărora li se aplică, în decursul perioadei în care reglementările sale sunt în vigoare, iar nu în raport cu efectele produse prin reglementările legale anterioare (a se vedea, în acest sens, deciziile nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, nr. 820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 18 ianuarie 2007, nr. 1.541 din 25 noiembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 30 din 13 ianuarie 2011, și Decizia nr. 44 din 24 aprilie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 17 decembrie 1996).

26. Prin urmare, având în vedere că cele reținute prin deciziile la care s-a făcut mai sus referire își mențin valabilitatea, *mutatis mutandis*, și în prezenta cauză, excepția de neconstituționalitate urmează să fie respinsă ca neîntemeiată.

27. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Denisa Maria Neguț, Bogdan Constantin Neguț, Ionuț Ciurel, Gabriela Chiticariu, Andrei Traian Stoleriu și Gheorghe Cristian Stoleriu în Dosarul nr. 17.369/3/2016 al Tribunalului București — Secția a V-a civilă și constată că dispozițiile art. 4 teza a doua raportat la art. 21 alin. (6) și art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului București — Secția a V-a civilă și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 27 martie 2018.

PREȘEDINTE,
Petre Lăzăroiu

Magistrat-asistent,
Irina-Loredana Gulie

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 416

din 19 iunie 2018

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Valentina Bărbățeanu	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, obiecție formulată de Președintele României.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 3.801 din 18 mai 2018 și constituie obiectul Dosarului nr. 762A/2018.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că, deși a mai fost supusă controlului de constituționalitate, la sesizarea parlamentarilor, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului cuprinde, în continuare, dispoziții neconstituționale. Astfel, prevederile articolului unic pct. 1 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000, cu referire la art. 6 alin. (1) din Legea nr. 3/2000, potrivit căreia „Inițiativa și procedura revizuirii Constituției sunt supuse dispozițiilor prevăzute la art. 150 și 151 din Constituția României, republicată, și prezentei legi”, încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5) coroborate cu cele ale titlului VII din Constituție. În acest sens se susține că, din interpretarea gramaticală a prevederilor criticate, rezultă că singurele dispoziții aplicabile în ceea ce privește inițiativa și procedura revizuirii Constituției sunt exclusiv cele ale art. 150 și 151 din Legea fundamentală, pe de o parte, și cele ale Legii nr. 3/2000, pe de altă parte, conjuncția „și” din cuprinsul textului criticat conducând, fără echivoc, la această concluzie. Or, în realitate, legiuitorul nu epuizează în conținutul normativ toate aspectele referitoare la materia enunțată. Mai mult, modul imprecis de redactare conduce la interpretarea că sunt excluse de la aplicare și dispoziții constituționale relevante — cum ar fi cele ale art. 152 alin. (3) — ce împiedică derularea procedurii de revizuire pe durata instituirii stării de asediu sau a stării de urgență ori în timp de război. Arată că, prin caracterul limitativ al normelor ce urmează să contureze cadrul legislativ al inițiativei, și în absența, din cuprinsul legii criticate, a unor norme de natură să stabilească acest cadru legislativ, prevederile articolului unic pct. 1 din legea supusă controlului de constituționalitate afectează securitatea raporturilor juridice, încălcând, astfel, dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție.

4. Totodată, prevederile articolului unic pct. 1 din legea criticată introduc în conținutul normativ al Legii nr. 3/2000 un tip de norme ce nu fac obiectul acestui act normativ. Astfel, obiectul de reglementare al Legii nr. 3/2000 îl constituie organizarea și desfășurarea referendumului, atât a celui național, cât și a celui local. În mod firesc, norme cu privire la inițiativa și procedura de revizuire a Constituției nu pot face obiectul acestei legi decât în

măsura în care acestea prezintă relevanță pentru referendumul privind revizuirea Constituției. Din această perspectivă, Legea nr. 3/2000 nu poate include în mod exhaustiv, fără a depăși obiectul ei de reglementare, norme privitoare la inițiativa și procedura de revizuire a Legii fundamentale.

5. Autorul sesizării critică, în continuare, prevederile articolului unic pct. 2 din legea supusă controlului de constituționalitate, cu referire la art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, potrivit căreia „Proiectul legii constituționale, adoptat de către fiecare Cameră a Parlamentului sau de către Camerele reunite în caz de divergență conform art. 151 alin. (2) din Constituția României, republicată, se trimite de îndată Curții Constituționale, care procedează potrivit legii. Dacă se constată că inițiativa legislativă de revizuire depășește limitele revizuirii, aceasta se consideră nefinalizată și se transmite Parlamentului, procedura urmând a fi reluată”.

6. Susține că, din interpretarea gramaticală a expresiei „adoptat de fiecare Cameră a Parlamentului”, rezultă că este vorba de două proiecte ale legii constituționale: unul adoptat de prima Cameră sesizată, iar cel de-al doilea, adoptat de cealaltă Cameră a Parlamentului. Interpretarea sistematică a întregii sintagme menționate întărește această concluzie, întrucât pune în evidență faptul că, spre deosebire de ipoteza adoptării proiectului legii constituționale în condițiile art. 151 alin. (2) din Constituție — când Curtea este sesizată cu proiectul adoptat în ședință comună — atunci când nu se ajunge la divergență, se trimit Curții Constituționale proiectele legii constituționale adoptate de fiecare Cameră. Or, art. 151 alin. (1) din Constituție face referire la proiectul sau propunerea de revizuire adoptată de Camera Deputaților și de Senat, deci la proiectul legii constituționale adoptat de ambele Camere (în aceeași redactare sau în urma medierii) și nu la proiectul legii constituționale — dacă utilizăm terminologia din legea criticată — adoptat de fiecare Cameră. Consideră, din această perspectivă, că norma este neclară, întrucât sintagma „adoptat de fiecare Cameră a Parlamentului” presupune că în ipoteza de la art. 151 alin. (1) din Constituție, instanța constituțională primește două proiecte, distincte și posibil chiar diferite ale proiectului legii constituționale. Într-o astfel de situație, instanța constituțională ar trebui să se pronunțe, din oficiu, de două ori, în cea de-a doua fază procedurală, asupra a două texte identice sau diferite.

7. Totodată, precizează că noțiunea „proiectul legii constituționale” nu se regăsește nici în textele titlului VII al Constituției (art. 150 — art. 152) și nici în vreo altă normă constituțională, fiind, ca atare, imprecisă și neclară, întrucât, pe de o parte nu se înțelege ce etapă procedurală a avut în vedere legiuitorul, iar, pe de altă parte, în raport cu prevederile art. 151 din Constituție, poate conduce la ideea că limitează sfera inițiativei de revizuire exclusiv la promovarea acesteia ca proiect.

8. În ce privește sintagma „care procedează potrivit legii” din teza întâi a art. 6 alin. (3), prin formularea sa generală, poate conduce la interpretări diferite. Astfel, într-o primă interpretare, această sintagmă ar putea avea în vedere doar dispozițiile legii criticate. Într-o altă interpretare, Curtea Constituțională ar putea proceda fie potrivit legii sale de organizare și funcționare, fie

potrivit legii referitoare la organizarea și desfășurarea referendumului. Dacă sintagma menționată se corelează cu fraza următoare din același articol, care limitează competența de control a Curții Constituționale doar la prevederile art. 152 — *Limitele revizuirii* din Constituție, ar rezulta o viziune contrară Constituției în privința rolului jurisdicției constituționale, căci ar limita controlul său doar la aspectele de fond ale revizuirii. Dacă, însă, se corelează cu Legea nr. 47/1992, ar permite jurisdicției constituționale să își exercite controlul din oficiu în mod plenar, adică și cu privire la aspectele de fond și cu privire la cele de formă. Autorul obiecției de neconstituționalitate apreciază că această neclaritate este de natură să conducă la impredictibilitate în aplicarea legii.

9. Referitor la art. 6 alin. (3) teza a doua din legea criticată, care prevede că, „*Dacă se constată că inițiativa legislativă de revizuire depășește limitele revizuirii, aceasta se consideră nefinalizată și se transmite Parlamentului, procedura urmând a fi reluată*”, se susține că, prin utilizarea sintagmei „*depășește limitele revizuirii*”, legea criticată încalcă plenitudinea de competență a Curții Constituționale de a verifica constituționalitatea inițiativelor de revizuire a Constituției prin raportare la toate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire, atât cele care privesc limitele revizuirii din art. 152, cât și cele care privesc procedura de revizuire din art. 150 și art. 151 din Constituție. Altfel spus, dacă legea de revizuire ar încălca limitele materiale și procedurale ale revizuirii Constituției prin simplă contrarietate, fără însă a le depăși, Curtea Constituțională nu ar putea invalida respectivele norme, iar Parlamentul nu ar putea fi obligat să le reexamineze. În plus, formularea din legea criticată induce ideea că Parlamentul reia procedura doar în cazul motivelor intrinseci de neconstituționalitate constatate de Curtea Constituțională. În acest fel s-ar ajunge la situația în care Parlamentul poate adopta legi de revizuire a Constituției cu încălcarea condițiilor de formă, iar Curtea Constituțională nu ar putea exercita controlul din oficiu după adoptarea respectivelor legi constituționale decât asupra aspectelor de fond. Precizează că aceste argumente se aplică *mutatis mutandis* și cu privire la dispozițiile articolului unic pct. 2, cu referire la art. 6 alin. (4) din Legea nr. 3/2000, care utilizează sintagma „*depășește limitele revizuirii*”.

10. Totodată, formularea „*se consideră nefinalizată*” din articolul unic pct. 2, cu referire la art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, lipsește norma de precizie, putând conduce la concluzia că Parlamentul, constituit în Adunare Constituantă derivată, ar fi obligat să continue procedura de revizuire pentru a o finaliza așa cum aceasta a fost începută, fără a ține cont de decizia Curții Constituționale, ceea ce ar contraveni art. 147 din Constituție. De asemenea, din formularea tezei a doua a art. 6 alin. (3) nu rezultă cu precizie și claritate dacă, atunci când Curtea Constituțională constată „*depășirea limitelor revizuirii*”, ceea ce „*se consideră nefinalizată*” este procedura de adoptare a inițiativei legislative de revizuire — ceea ce ar avea drept consecință simpla sa continuare, fără a ține seama de eventualele impedimente survenite — sau însăși inițiativa legislativă de revizuire — ceea ce ar însemna că textul ce urmează să schimbe Constituția poate suferi noi modificări.

11. Spre deosebire de reexaminarea legii pentru punerea ei în acord cu decizia Curții Constituționale, în cazul simplei reluări a procedurii, Parlamentul poate, în urma dezbaterilor, să modifice sau să completeze conținutul inițiativei de revizuire cu privire la alte aspecte care nu au legătură cu decizia Curții Constituționale, contrar art. 142 alin. (1) și art. 147 alin. (4) din Constituție cu privire la rolul Curții Constituționale și caracterul general obligatoriu al deciziilor sale.

12. De asemenea, referirea generică la reluarea procedurii face dificil de înțeles momentul concret de la care se va relua procedura de revizuire a Constituției, putându-se referi la orice moment. Totodată, din textul menționat nu se poate deduce cu exactitate ce obligații revin Parlamentului în această etapă și care este posibilitatea Curții Constituționale de a exercita controlul asupra noii legi de revizuire adoptate de Parlament, în urma reluării procedurii.

13. Cu privire la prevederile articolului unic pct. 2 din legea criticată, cu referire la art. 6 alin. (4) din Legea nr. 3/2000, se susține că încalcă dispozițiile art. 146 lit. a), ale 147 alin. (4), ale art. 151 alin. (3), precum și pe cele ale art. 156 din Constituție. Astfel, potrivit ultimei teze din textul menționat, „*(...) Cetățenii României sunt chemați să-și exprime voința prin vot în cadrul referendumului național cu privire la revizuirea Constituției, în ultima duminică a perioadei de 30 de zile prevăzută la art. 151 alin. (3) din Constituția României, republicată, calculată de la data adoptării de către Parlament a proiectului legii constituționale, Guvernul având obligația de a aduce la cunoștință publică, de îndată, prin mijloace de comunicare în masă, textul acestuia și data referendumului național*”.

14. Din dispozițiile art. 6 alin. (3) coroborate cu cele ale art. 6 alin. (4) ale Legii nr. 3/2000, astfel cum ar urma să fie modificate, se deduce, fără echivoc, faptul că, după adoptarea de către Parlament a legii de revizuire, survine o etapă procedurală ulterioară — respectiv cea a controlului de constituționalitate realizat din oficiu de către Curtea Constituțională — și că numai după ce instanța de contencios constituțional se pronunță în sensul constituționalității legii, aceasta este considerată ca fiind adoptată. Or, art. 6 alin. (4) ultima teză, stabilind că referendumul național cu privire la revizuirea Constituției se desfășoară în ultima duminică a perioadei de 30 de zile prevăzută la art. 151 alin. (3) din Constituție, calculată de la data adoptării de către Parlament a proiectului legii constituționale, încalcă atât dispozițiile art. 147 alin. (4), cât și pe cele ale 151 alin. (3) din Constituție.

15. În al doilea rând, din interpretarea sistematică a dispozițiilor constituționale înscrise în titlul VII al Constituției rezultă că legiuitorul constituant originar a înscris ipoteza organizării referendumului pentru revizuire în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului/propunerii de revizuire, fără nicio referire la autoritatea competentă să o adopte (respectiv Parlamentul), întrucât numai această modalitate de redactare a dispozițiilor art. 147 alin. (3) — devenit ulterior revizuirii din 2003 art. 151 alin. (3) — era de natură să asigure corelarea cu dispozițiile art. 148 alin. (3) din Legea fundamentală, devenit art. 152 alin. (3) după revizuirea și republicarea Constituției din 2003. Suplețea celor două norme constituționale menționate — ce nu adăunează expresiei „*de la data adoptării*” și locuțiunea verbală „*de către Parlament*” — face ca acestea să fie aplicabile chiar și în raport cu competențele Curții Constituționale dobândite ulterior revizuirii Legii fundamentale, având în vedere faptul că, la momentul anului 2003, controlul de constituționalitate din oficiu exercitat de către Curtea Constituțională ulterior adoptării legii de revizuire în Parlament nu era prevăzută expres în Legea nr. 47/1992. Ulterior revizuirii din anul 2003, Curtea Constituțională realizează și un control de constituționalitate posterior, asupra legii de revizuire adoptate de către Parlament. Așadar, după dobândirea acestei atribuții de către instanța de contencios constituțional, data adoptării nu mai poate fi data adoptării de către Parlament a legii de revizuire (aceasta fiind doar o etapă procedurală în procedura de revizuire), ci data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei Curții Constituționale prin care se constată că au fost respectate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire, moment la care se încheie orice altă procedură parlamentară.

16. În ceea ce privește momentul publicării legii de revizuire arată că prima teză a art. 6 alin. (4) din legea dedusă controlului de constituționalitate prevede că „*Dacă Curtea Constituțională constată că inițiativa legislativă de revizuire nu depășește limitele revizurii, proiectul legii constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, împreună cu decizia Curții Constituționale (...)*”. Prin raportare la prevederile art. 6 alin. (1) din legea criticată, care stabilesc că proceduri de revizuire îi sunt aplicabile doar dispozițiile art. 150 și 151 din Constituție și cele ale Legii nr. 3/2000, norma de la art. 6 alin. (4) este imprecisă și neclară. Astfel, față de caracterul restrictiv al prevederilor art. 6 alin. (1), deși rezultă, din conținutul normativ al art. 6 alin. (4), faptul că proiectul legii constituționale se publică împreună cu decizia Curții Constituționale, nu mai rezultă că se asigură respectarea termenului de cinci zile stabilit în art. 156 din Constituție și în art. 23 din Legea nr. 47/1992. În noua redactare a tezei întâi a art. 6 alin. (4) din legea criticată, legiuitorul consideră ca moment de referință pentru publicare numai data adoptării legii de revizuire de către Parlament, ignorând atât rolul Curții Constituționale de garant al supremației Constituției, inclusiv în procedura de revizuire, cât și momentul de la care deciziile acesteia produc efecte. Chiar dacă este posibil ca cele două momente — momentul publicării deciziei Curții Constituționale și cel al publicării legii de revizuire — să coincidă, stabilirea imperativă a acestei unice ipoteze normative conduce la afectarea termenului de 5 zile prevăzut la art. 156 din Constituție. A admite că, în noua sa redactare, norma asigură o deplină corelare a art. 156 din Constituție cu art. 23 din Legea nr. 47/1992, în sensul că cele două termene se suprapun, echivalează cu imposibilitatea respectării termenului constituțional de 5 zile pentru publicarea legii de revizuire, întrucât, la momentul la care acesta ar trebui să înceapă să curgă, în fapt este deja epuizat. Cu alte cuvinte, s-ar admite că, la publicarea deciziei Curții Constituționale de confirmare a constituționalității legii de revizuire, termenul de 5 zile prevăzut de art. 156 din Constituție fie este epuizat, fie a început să curgă anterior publicării deciziei, ceea ce contravine și art. 147 alin. (4) din Constituție.

17. Se mai susține, în motivarea obiecției de neconstituționalitate, că stabilirea obiectului referendumului de revizuire a Constituției prin Legea nr. 3/2000 este neclară și contravine regulilor constituționale referitoare la revizuirea Legii fundamentale. Arată că nu poate fi vorba despre obiectul generic și abstract al referendumului intitulat pentru revizuirea Constituției, ci la obiectul concret al fiecărui referendum în parte, anume la modificările ce se intenționează a fi aduse Legii fundamentale cu prilejul fiecărei revizurii și care necesită validarea prin referendum, chiar dacă au fost adoptate de Parlament. Orice referendum pentru revizuirea Constituției are ca finalitate modificarea Legii fundamentale, însă fiecare astfel de referendum în parte are un alt obiect asupra căruia trebuie să decidă poporul. De aceea, obiectul fiecărui astfel de referendum nu poate fi stabilit generic și odată pentru totdeauna potrivit legii care stabilește coordonatele generale ale organizării și desfășurării referendumului, ci printr-un act normativ distinct (lege) care să precizeze ce anume face obiectul deciziei populare în acel caz concret și când urmează să aibă loc respectiva decizie. În aceste condiții, pentru respectarea prevederilor constituționale referitoare la revizuirea Legii fundamentale și pentru asigurarea clarității și preciziei legii în vederea unei eficiente aplicări este necesară identificarea distinctă, în fiecare caz în parte, prin actul normativ asupra căruia s-a convenit (lege), a ce anume constituie obiect al referendumului pentru fiecare revizuire a Constituției.

18. De asemenea consideră că stabilirea datei referendumului de revizuire a Constituției prin Legea nr. 3/2000 limitează dreptul Parlamentului de a stabili data referendumului printr-o lege distinctă și înfrânge dispozițiile art. 2 alin. (1) din Legea fundamentală. Astfel, chiar dacă, aparent, Parlamentul s-a plasat în limitele constituționale atunci când a decis ca toate referendumurile de revizuire a Constituției să aibă loc în ultima duminică a intervalului de 30 de zile prevăzut de art. 151 alin. (3) din Legea fundamentală, această soluție legislativă este limitativă și lipsită de predictibilitate. A stabili o dată anume, expres menționată și precis identificată, acolo unde Constituția lasă o marjă de apreciere și a impune ca această dată să fie către finalul termenului prevăzut în Constituție atunci când textul Legii fundamentale precizează expres că respectivul termen este unul maxim, ce nu poate fi depășit, reprezintă o adăugare la Constituție. În plus, stabilirea cu caracter generic a datei pentru organizarea oricărui referendum de revizuire a Legii fundamentale este lipsită de predictibilitate, căci oricând pot apărea elemente ce nu pot fi cunoscute dinainte și care să justifice o necesară adaptare a momentului consultării populare la contextul imediat.

19. În considerarea argumentelor expuse, Președintele României solicită Curții Constituționale să admită sesizarea de neconstituționalitate și să constate că Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este neconstituțională.

20. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

21. **Președintele Camerei Deputaților** a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, cu Adresa nr. 2/5.535 din 4 iunie 2018, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 4.248 din 4 iunie 2018, în care apreciază că motivele invocate de autorii sesizării de neconstituționalitate nu pot fi reținute.

22. În acest sens arată că textele criticate de autorul sesizării au existat încă de la momentul adoptării inițiale a legii, respectiv a primei sesizări adresate Curții Constituționale. Întrucât reformulările de text aduse nu au afectat substanțial sintagmele care în viziunea autorului ar fi neclare, se susține că argumentele aduse de acesta puteau face obiectul sesizării inițiale privind neconstituționalitatea.

23. Pe fondul reglementării consideră că este neîntemeiată afirmația referitoare la articolul unic pct. 1 al legii deduse controlului de constituționalitate, potrivit căreia sintagmele „[...] sunt supuse dispozițiilor prevăzute la art. 150 și 151 din Constituția [...] și prezentei legi” sunt neclare și imprevizibile. Aceasta, deoarece intervenția legislativă a vizat doar actualizarea articolelor din Constituție la care se face trimitere în conținutul normei juridice, ca urmare a revizurii actului normativ fundamental prin Legea nr. 429/2003.

24. Referitor la art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, cu privire la care autorul sesizării consideră că sintagmele „*proiectul legii constituționale*” și „*adoptat de fiecare Cameră a Parlamentului*” sunt neclare, arată că intervenția legislativă de completare sub forma unui nou alineat, alineatul (3), are rolul de a stabili procedura pe care trebuie să o urmeze proiectul legii constituționale ulterior momentului adoptării de către fiecare Cameră a Parlamentului, respectiv de către Camerele reunite în cazul existenței unei divergențe cu privire la redactările diferite. Niciuna dintre acțiunile pe care Parlamentul urmează să le întreprindă, de înaintare la Curtea Constituțională a proiectului legii constituționale, după adoptarea acestuia, și de reluare a procedurii legislative în situația în care inițiativa de

revizuire depășește limitele revizuirii nu reprezintă elemente de noutate. Trimiterea către Curtea Constituțională a proiectului legii constituționale reprezintă o consacrare a principiului colaborării loiale pe care autoritățile și instituțiile publice trebuie să o manifeste în acțiunile lor, din perspectiva asigurării funcționării eficiente a mecanismului statal. Reluarea procedurii legislative, în situația constatării de către Curtea Constituțională a depășirii limitelor de revizuire, reprezintă o consecință directă a caracterului general obligatoriu a deciziilor instanței de contencios constituțional, prevăzut la art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală.

25. Apreciază ca fiind neîntemeiată și pretinsa neconstituționalitate a sintagmei „care procedează conform legii”, din articolul unic pct. 2, cu referire la art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, pe motiv ca ar fi neclară. Precizează că varietatea și complexitatea atribuțiilor Curții Constituționale, reglementate expres la art. 146 din Constituție, au determinat legiuitorul să introducă și în alte acte normative prevederi referitoare la exercitarea prerogativelor instanței de contencios constituțional. Prin urmare, existența mențiunii în cauză nu afectează funcționarea instituției fundamentale, cu atât mai mult cu cât referirea se rezumă la precizarea că „proiectul legii constituționale, adoptat de fiecare Cameră a Parlamentului sau de Camerele reunite [...], se trimite de îndată Curții Constituționale, care procedează potrivit legii”.

26. Cu privire la considerentele care, în opinia autorului sesizării, ar fundamenta neconstituționalitatea termenului „depășește” de la art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, ca urmare a impreciziei sale, opinează că acestea nu surprind natura juridică a reglementării criticate. Astfel, având în vedere necesitatea aplicării unitare a cadrului normativ al revizuirii Constituției în ansamblul legislației naționale, este imperativ ca deciziile luate în activitatea de legiferare să asigure concordanța cu prevederile actului normativ de același nivel cu care legea criticată se află în conexiune, astfel încât să fie evitat potențialul conflict dintre normele juridice succesive. În speță, dispozițiile tezei a doua a alin. (3) al art. 6 realizează corelarea cu prevederile art. 23 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, asigurând continuitatea și fluența în aplicarea procedurii privind revizuirea Constituției.

27. Contrar afirmațiilor prezentate în sesizare, apreciază că dispozițiile care stabilesc data de referință din legea criticată sunt clare, precise și previzibile, destinatarii normei juridice putând determina cu exactitate ziua desfășurării referendumului, invocând cele reținute de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 47 din 1 februarie 2018, în sensul că Parlamentul s-a menținut în limitele textului constituțional invocat, respectiv art. 151 alin. (3), fixând prin Legea nr. 3/2000 reperul temporar cert și inechivoc prin raportare la care se calculează data la care acesta se va desfășura, dar strict circumscris perioadei de maximum 30 de zile în care trebuie organizat referendumul pentru revizuirea Constituției.

28. Prin urmare, consideră că nu este încălcată niciuna dintre prevederile cadrului normativ referitor la tehnica legislativă pentru elaborarea actelor normative, motiv pentru care opinează că ansamblul dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale, prin raportare la prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, conform cărora respectarea Constituției și a legilor este obligatorie.

29. Având în vedere considerentele prezentate, apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată și solicită respingerea sa.

30. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au comunicat punctul lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

31. Curtea Constituțională a fost sesizată potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, cu soluționarea prezentei obiecții de neconstituționalitate.

32. **Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, care au următorul cuprins:

„**Articol unic.** — Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 24 februarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 6, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

«Art. 6. — (1) *Inițiativa și procedura revizuirii Constituției sunt supuse dispozițiilor prevăzute la art. 150 și 151 din Constituția României, republicată, și prezentei legi.*»

2. La articolul 6, după alineatul (2) se introduc trei noi alineate, alineatele (3)—(5), cu următorul cuprins:

«(3) *Proiectul legii constituționale, adoptat de către fiecare Cameră a Parlamentului sau de către Camerele reunite în caz de divergență conform art. 151 alin. (2) din Constituția României, republicată, se trimite de îndată Curții Constituționale, care procedează potrivit legii. Dacă se constată că inițiativa legislativă de revizuire depășește limitele revizuirii, aceasta se consideră nefinalizată și se transmite Parlamentului, procedura urmând a fi reluată.*

(4) *Dacă Curtea Constituțională constată că inițiativa legislativă de revizuire nu depășește limitele revizuirii, proiectul legii constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, împreună cu decizia Curții Constituționale. Cetățenii României sunt chemați să își exprime voința prin vot în cadrul referendumului național cu privire la revizuirea Constituției, în ultima duminică a perioadei de 30 de zile prevăzută la art. 151 alin. (3) din Constituția României, republicată, calculată de la data adoptării de către Parlament a proiectului legii constituționale, Guvernul având obligația de a aduce la cunoștință publică, de îndată, prin mijloace de comunicare în masă, textul acestuia și data referendumului național.*

(5) *Persoanele care au dreptul să participe la referendumul național privind revizuirea Constituției, modul de desfășurare a campaniei pentru referendum, organizarea și desfășurarea acestuia, organizarea și atribuțiile birourilor electorale, faptele care constituie contravenții, precum și modul de constatare și sancționare a acestora sunt cele stabilite la art. 4, art. 7 alin. (1), precum și în capitolele IV—VI. Rezultatul referendumului național se stabilește în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) și (3) și ale art. 7 alin. (2).»*

3. La articolul 15 alineatul (1), litera a) se modifică și va avea următorul cuprins:

«a) *potrivit prezentei legi, în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, cu respectarea art. 151 alin. (3) din Constituție, republicată.*»

33. Dispozițiile din Legea fundamentală invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (5) referitoare la principiul legalității, ale art. 142 alin. (1) care consacră rolul Curții Constituționale de garant al supremației Constituției, ale art. 146 lit. a) care instituie atribuția Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, precum și asupra

inițiativelor de revizuire a Constituției, art. 147 alin. (2) potrivit cărora, în cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale, ale art. 147 alin. (4) referitor la caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, ale art. 150 — Inițiativa revizuirii, ale art. 151 — Procedura de revizuire, ale art. 152 — Limitele revizuirii și ale art. 156 — Republicarea Constituției.

34. În vederea soluționării prezentei obiecții de neconstituționalitate, Curtea va proceda la verificarea îndeplinirii condițiilor de admisibilitate a acesteia, prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție și de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sub aspectul titularului dreptului de sesizare, al termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și al obiectului controlului de constituționalitate. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, iar cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează a fi cercetate în ordinea menționată, constatarea neîndeplinirii uneia având efecte dirimante și făcând inutilă analiza celorlalte condiții (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 334 din 10 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 455 din 31 mai 2018, paragraful 27, sau Decizia nr. 385 din 5 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 488 din 13 iunie 2018, paragraful 32).

35. Sub aspectul titularului dreptului de sesizare, prezenta obiecție de neconstituționalitate a fost formulată de Președintele României, care, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, are dreptul de a sesiza Curtea Constituțională pentru exercitarea controlului de constituționalitate *a priori*, fiind, așadar, îndeplinită această primă condiție de admisibilitate.

36. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de control constituțional, potrivit art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență.

37. Totodată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art. 77 alin. (1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, în ipoteza în care Președintele a cerut reexaminarea legii ori dacă s-a cerut verificarea constituționalității ei, potrivit art. 77 alin. (3), „*promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare sau de la primirea deciziei Curții Constituționale, prin care i s-a confirmat constituționalitatea*”.

38. În vederea analizării admisibilității prezentei sesizări sub aspectul termenului de introducere a acesteia este necesară evidențierea parcursului legislativ al legii examinate, care a parcurs două cicluri legislative, după cum urmează: în forma sa inițială, legea a fost adoptată, de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională, la data de 5 septembrie 2017, fiind apoi depusă la secretarul general pentru exercitarea dreptului de sesizare asupra constituționalității legii și trimisă la promulgare la data de 14 septembrie 2017. La data de 15 septembrie 2017, un număr de 38 de senatori a sesizat Curtea Constituțională în vederea exercitării controlului de constituționalitate anterior promulgării. Curtea a soluționat sesizarea prin Decizia nr. 612 din 3 octombrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 922 din 23 noiembrie 2017, prin care a admis, parțial, obiecția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile articolului unic pct. 2 [cu referire: la sintagma

„*în termen de două zile*” cuprinsă în art. 6 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, la art. 6 alin. (5) fraza a doua, precum și la art. 6 alin. (7) din Legea nr. 3/2000] și cele ale articolului unic pct. 3 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt neconstituționale.

39. În temeiul art. 147 alin. (2) din Constituție s-a deschis procedura reexaminării legii pentru punerea de acord cu Decizia nr. 612 din 3 octombrie 2017 a dispozițiilor constatate ca fiind neconstituționale, procedură care s-a finalizat prin adoptarea legii reexaminată la data de 22 decembrie 2017.

40. Forma reexaminată a legii a fost contestată, la data de 3 ianuarie 2018, de 27 de senatori aparținând Grupului parlamentar al Partidului Național Liberal, Curtea constatând constituționalitatea legii examinate, prin Decizia nr. 47 din 1 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 7 martie 2018.

41. La 15 martie 2018, Președintele României a adresat Parlamentului o cerere de reexaminare a conținutului normativ al legii. Aceasta a fost adoptată, fără modificări, la 26 martie 2018 de Senat și la 4 aprilie 2018 de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională. Apoi, la 10 aprilie 2018, a fost trimisă Președintelui României spre promulgare.

42. La 16 aprilie 2018, Curtea Constituțională a fost din nou sesizată, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Legea fundamentală, de un număr de 28 de senatori aparținând Uniunii Salvați România și Partidului Național Liberal. Prin Decizia nr. 299 din 3 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 408 din 14 mai 2018, Curtea a respins ca inadmisibilă obiecția de neconstituționalitate, ca urmare a faptului că, prin formularea unei sesizări privind neconstituționalitatea unei legi adoptate de Parlament în procedură de reexaminării, nu pot fi exprimate critici de neconstituționalitate noi cu privire la textele care nu au fost avute în vedere în procesul de reexaminării determinate de o decizie de admitere pronunțată de Curtea Constituțională.

43. În data de 10 mai 2018, Curtea a transmis Președintelui României Decizia nr. 299 din 3 mai 2018, în vederea promulgării legii care a făcut obiectul controlului, în temeiul art. 77 alin. (3) din Constituție. La data de 22 mai 2018, Președintele României a formulat prezenta obiecție de neconstituționalitate.

44. Față de această succesiune a etapelor parcurse de legea în discuție, Curtea reține, referitor la primul ciclu al procesului legislativ propriu adoptării legii examinate, că, în ce privește sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate *ex ante*, a fost aplicabil termenul de 5 zile prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992. Sesizată fiind de 38 de senatori, Curtea a adus la cunoștința Președintelui, prin Adresa nr. 9.723 din 14 septembrie 2017, faptul că a fost înregistrată pe rolul instanței constituționale sesizarea formulată, astfel că, începând de la această dată, în sarcina Președintelui s-a născut interdicția de a promulga legea. La aceeași dată, 14 septembrie 2017, Parlamentul a trimis legea, în forma sa inițială, la promulgare, moment de la care a luat naștere și dreptul Președintelui de a sesiza Curtea Constituțională cu privire la această lege, în termen de 20 de zile, în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi și art. 77 alin. (1) din Constituție, drept care nu a fost, însă, exercitat.

45. Al doilea ciclu legislativ, al reexaminării deschise de drept ca urmare a publicării Deciziei nr. 612 din 3 octombrie 2017, s-a finalizat prin adoptarea legii la data de 22 decembrie 2017. După acest moment a urmat, în ordine, așa cum s-a arătat mai sus, sesizarea Curții Constituționale de un număr de 27 de senatori — soluționată prin Decizia nr. 47 din 1 februarie 2018 —, cererea de reexaminare formulată de Președintele României în temeiul art. 77 alin. (2) din Legea fundamentală și adoptarea legii de Camera Deputaților, în calitate de Cameră

decizională, la data de 4 aprilie 2018. La 10 aprilie 2018, Parlamentul a trimis legea la promulgare, astfel că, din acest moment, s-a activat inclusiv dreptul Președintelui de a sesiza Curtea, în termenul de 10 zile prevăzut de art. 77 alin. (3) din Constituție, drept ce nu a fost exercitat nici cu acest prilej, prezenta sesizare formulată de acesta fiind adresată Curții Constituționale abia la data de 22 mai 2018.

46. Față de acest ansamblu factual, specific situației de față, Curtea va analiza problema admisibilității prezentei obiecții de constituționalitate din perspectiva respectării termenului de sesizare. Astfel, pornind de la jurisprudența sa constantă, potrivit căreia termenele instituite de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 au un caracter de protecție pentru titularii dreptului de sesizare a instanței constituționale, neexistând nicio sancțiune dacă aceștia sesizează instanța constituțională după expirarea acestora, cu condiția ca legea să nu fi fost promulgată în prealabil de Președintele României, în termenele constituționale de 20 de zile, respectiv 10 zile, după caz, Curtea a apreciat că, în ipoteza întreruperii termenului de promulgare, admisibilitatea sesizării nu poate fi raportată decât la termenele stabilite de lege și de Constituție. Cu alte cuvinte, după expirarea termenului de 5 zile sau 2 zile și a termenului de 20 de zile sau de 10 zile, după caz, în care legea ar fi fost promulgată în lipsa cauzei de întrerupere a procedurii de promulgare (sesizarea anterioară a instanței constituționale), titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională pierd acest drept, cu consecința că obiecțiile de neconstituționalitate formulate peste aceste termene vor fi respinse ca inadmisibile. Un nou drept de a sesiza Curtea se naște după reexaminarea legii în Parlament, în cazul în care, în urma efectuării controlului, s-a constatat neconstituționalitatea legii criticate. Într-o atare ipoteză devin incidente dispozițiile art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, coroborate, de această dată, cu dispozițiile art. 77 alin. (3) din Constituție, care prevăd termenul de promulgare de 10 zile, aplicabil în ipoteza legii adoptate de Parlament, după reexaminare.

47. Potrivit jurisprudenței Curții (a se vedea în acest sens Decizia nr. 67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 13 martie 2018, paragraful 66, Decizia nr. 299 din 3 mai 2018, paragraful 36, sau Decizia nr. 334 din 10 mai 2018, paragraful 30), „o interpretare contrară, bazată pe ideea că nu există un termen-limită pentru sesizarea instanței de contencios constituțional, ar conduce la concluzia că formularea unei sesizări de neconstituționalitate, ce determină întreruperea termenului de promulgare, creează o situație în care subiectele de drept prevăzute de art. 146 lit. a) din Constituție pot sesiza *sine die* instanța constituțională, lipsind de efecte juridice dispozițiile legale și constituționale referitoare la termenele de exercitare a drepturilor procesuale în fața acesteia. S-ar putea ajunge la situația în care titularii dreptului de sesizare ar formula alternativ și succesiv, pe motive identice sau diferite, un număr nelimitat de obiecții de neconstituționalitate cu privire la o anumită lege, împrejurare care ar prelungi nepermis procedura legislativă, blocând indirect finalizarea acestei proceduri și deci intrarea în vigoare a actului adoptat de Parlament. Or, potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, instituirea prin lege a unor termene nu are ca scop decât disciplinarea raporturilor juridice născute între părți și preîntâmpinarea unei conduite abuzive, șicanatorii, a titularilor dreptului pentru care se instituie obligația respectării acestor termene. Prin urmare, odată reglementate termenele procedurale și substanțiale care vizează raporturile constituționale dintre autoritățile publice, termene care au ca finalitate stabilirea unei rigori în derularea procedurii legislative, respectarea acestora se impune cu forță egală tuturor subiectelor de drept aflate în ipoteza art. 146 lit. a) din

Constituție, care sunt obligate deopotrivă să se încadreze în prescripția legală dacă apreciază că sunt temeuri pentru sesizarea Curții Constituționale”. Mai mult, Curtea a constatat că, „pentru a avea caracter legitim, exercitarea drepturilor legale și constituționale trebuie să se realizeze, în acord cu prevederile art. 57 din Constituție, cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile celorlalți. Cu alte cuvinte, numai exercitarea dreptului cu bună-credință, în interiorul termenelor instituite de legiuitorul constituant sau ordinar, are caracter legitim și se bucură de protecția oferită de lege și Constituție”.

48. În concluzie, prin Decizia nr. 67 din 21 februarie 2018, paragraful 70, instanța de control constituțional a statuat că o sesizare a Curții Constituționale (i) va fi întotdeauna admisibilă dacă se realizează în interiorul termenelor legale de 5 zile, respectiv două zile, prevăzute de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, (ii) va fi admisibilă după depășirea termenului legal prevăzut de Legea nr. 47/1992, în interiorul termenelor de promulgare de 20 de zile, respectiv 10 zile, prevăzute de art. 77 alin. (1) și alin. (3) din Constituție, însă condiționat de nepromulgarea legii, (iii) va fi admisibilă în ipoteza întreruperii termenului de promulgare, ca urmare a formulării în prealabil a unei alte sesizări de neconstituționalitate, doar dacă s-a realizat în interiorul termenului de promulgare de 20 de zile, respectiv de 10 zile, pe care titularul sesizării l-ar fi avut la dispoziție ipotetic, dacă nu ar fi intervenit cazul de întrerupere a procedurii promulgării. Dimpotrivă, dacă nu sunt întrunite condițiile cu privire la termenele stabilite de lege și de Constituție, sesizarea Curții va fi respinsă ca inadmisibilă.

49. În prezenta cauză se constată că dreptul Președintelui României de a sesiza Curtea Constituțională putea fi exercitat în temeiul art. 77 alin. (2) din Constituție, cu privire la forma inițială a legii (primul ciclu legislativ), timp de 20 de zile, începând cu 14 septembrie 2017, data trimiterii legii, în forma sa inițială, la promulgare. Cele trei sesizări înregistrate la Curtea Constituțională, soluționate prin deciziile nr. 612 din 3 octombrie 2017, nr. 47 din 1 februarie 2018 și nr. 299 din 3 mai 2018, nu au fost formulate, însă, de acesta.

50. Urmare a trimiterii legii la promulgare, în data de 10 aprilie 2018, s-a deschis un nou drept al Președintelui de sesizare asupra neconstituționalității acesteia, limitat, însă, la termenul de 10 zile prevăzut de art. 77 alin. (3) din Constituție. Nici de această dată, Președintele nu a acționat în sensul de a se adresa Curții în acest termen, ci după scurgerea sa, prezenta sesizare fiind înregistrată la Curtea Constituțională în data de 22 mai 2018.

51. Având în vedere că, în cauza de față, sesizarea a fost înregistrată pe rolul Curții Constituționale în data de 22 mai 2018, deci după împlinirea termenului de 10 zile, care a început să curgă din 10 aprilie 2018, dată la care legea a fost trimisă Președintelui spre promulgare, în temeiul art. 77 alin. (3) din Constituție, Curtea constată că prezenta sesizare nu întrunește condițiile prevăzute de lege și Constituție pentru a putea fi analizată pe fond, astfel că sesizarea va fi respinsă ca inadmisibilă, în temeiul art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, coroborat cu art. 77 alin. (3) din Constituție.

52. De altfel, Curtea a soluționat recent două cauze similare, utilizând același raționament, prin Decizia nr. 357 din 30 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 476 din 8 iunie 2018, și prin Decizia nr. 385 din 5 iunie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 488 din 13 iunie 2018, considerentele ce au stat la baza soluției de respingere a obiecțiilor, ca inadmisibile, în ambele situații, fiind valabile, *mutatis mutandis*, și în această cauză.

53. Cauza de inadmisibilitate mai sus evidențiată face inutilă analiza pe fond a argumentelor formulate în motivarea prezentei obiecții de neconstituționalitate.

54. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi*,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibilă, obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 19 iunie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Valentina Bărbățeanu

* Cu opinia separată a doamnei judecător Livia-Doina Stanciu, în sensul celei formulate la Decizia nr. 334 din 10 mai 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 455 din 31 mai 2018.

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI ROMÂNIEI

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

privind aprobarea bugetului de venituri și cheltuieli pe anul 2018 pentru Compania Națională Romarm — S.A., aflată sub autoritatea Ministerului Economiei

În temeiul art. 108 din Constituția României, republicată, și al art. 4 alin. (1) lit. a) din Ordonanța Guvernului nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct ori indirect o participație majoritară, aprobată cu completări prin Legea nr. 47/2014, cu modificările și completările ulterioare,

Guvernul României adoptă prezenta hotărâre.

Articol unic. — Se aprobă bugetul de venituri și cheltuieli pe anul 2018 pentru Compania Națională Romarm — S.A., aflată sub autoritatea Ministerului Economiei, prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezenta hotărâre.

PRIM-MINISTRU
VASILICA-VIORICA DĂNCILĂ

Contrasemnează:

Ministrul economiei,

Dănuț Andrușcă

Ministrul finanțelor publice,

Eugen Orlando Teodorovici

Ministrul muncii și justiției sociale,

Lia-Olguța Vasilescu

MINISTERUL ECONOMIEI
Compania Națională ROMARM — S.A.
București, bd. Timișoara nr. 5B, sectorul 6
Cod unic de înregistrare: RO 13554423

**BUGETUL DE VENITURI ȘI CHELTUIELI
pe anul 2018**

		INDICATORI	Nr. rd.	Propuneri an curent 2018 - mii lei -
0	1	2	3	4
I.		VENITURI TOTALE (Rd.1=Rd.2+Rd.5+Rd.6)	1	160.000
	1	Venituri totale din exploatare, din care:	2	146.280
		a) subvenții, cf. prevederilor legale în vigoare	3	
		b) transferuri, cf. prevederilor legale în vigoare	4	
	2	Venituri financiare	5	13.720
	3	Venituri extraordinare	6	
II		CHELTUIELI TOTALE (Rd.7=Rd.8+Rd.20+Rd.21)	7	159.750
	1	Cheltuieli de exploatare, din care:	8	146.080
		A. cheltuieli cu bunuri si servicii	9	137.077
		B. cheltuieli cu impozite, taxe si varsaminte asimilate	10	251
		C. cheltuieli cu personalul, din care:	11	8.154
	C0	Cheltuieli de natură salarială(Rd.13+Rd.14)	12	7.165
	C1	ch. cu salariile	13	6.585
	C2	bonusuri	14	580
	C3	alte cheltuieli cu personalul, din care:	15	246
		cheltuieli cu plati compensatorii aferente disponibilizarilor de personal	16	0
	C4	Cheltuieli aferente contractului de mandat si a altor organe de conducere si control, comisii si comitete	17	569
	C5	cheltuieli cu contributiile datorate de angajator	18	174
	D.	alte cheltuieli de exploatare	19	598
	2	Cheltuieli financiare	20	13.670
	3	Cheltuieli extraordinare	21	
III		REZULTATUL BRUT (profit/pierdere)	22	250
IV		IMPOZIT PE PROFIT	23	53
V		PROFITUL CONTABIL RĂMAS DUPĂ DEDUCEREA IMPOZITULUI PE PROFIT, din care:	24	197
	1	Rezerve legale	25	12
	2	Alte rezerve reprezentând facilități fiscale prevăzute de lege	26	
	3	Acoperirea pierderilor contabile din anii precedenți	27	185
	4	Constituirea surselor proprii de finanțare pentru proiectele cofinanțate din împrumuturi externe, precum și pentru constituirea surselor necesare rambursării ratelor de capital, plății dobânzilor, comisioanelor și altor costuri aferente acestor împrumuturi	28	
	5	Alte repartizări prevăzute de lege	29	
	6	Profitul contabil rămas după deducerea sumelor de la Rd. 25, 26, 27, 28, 29	30	

*) Anexa este reprodusă în facsimil.

7		Participarea salariaților la profit în limita a 10% din profitul net, dar nu mai mult de nivelul unui salariu de bază mediu lunar realizat la nivelul operatorului economic în exercițiul financiar de referință	31	
8		Minimum 50% vărsăminte la bugetul de stat sau local în cazul regiilor autonome, ori dividende convenite acționarilor, în cazul societăților/ companiilor naționale și societăților cu capital integral sau majoritar de stat, din care:	32	0
	a)	- dividende convenite bugetului de stat	33	
	b)	- dividende convenite bugetului local	33a	
	c)	- dividende convenite altor acționari	34	
9		Profitul nerepartizat pe destinațiile prevăzute la Rd.31 - Rd.32 se repartizează la alte rezerve și constituie sursă proprie de finanțare	35	0
VI		VENITURI DIN FONDURI EUROPENE	36	
VII		CHELTUIELI ELIGIBILE DIN FONDURI EUROPENE, din care:	37	
	a)	cheltuieli materiale	38	
	b)	cheltuieli cu salariile	39	
	c)	cheltuieli privind prestarile de servicii	40	
	d)	cheltuieli cu reclama si publicitate	41	
	e)	alte cheltuieli	42	
VIII		SURSE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR, din care:	43	221
	1	Alocații de la buget	44	
		alocații bugetare aferente plății angajamentelor din anii anteriori	45	
IX		CHELTUIELI PENTRU INVESTIȚII	46	221
X		DATE DE FUNDAMENTARE	47	
	1	Nr. de personal prognozat la finele anului	48	94
	2	Nr.mediu de salariați total	49	88
	3	Castigul mediu lunar pe salariat (lei/persoană) determinat pe baza cheltuielilor de natură salarială (Rd.12/Rd.49)/12*1000 *)	50	6.640
	4	Castigul mediu lunar pe salariat (lei/persoană) determinat pe baza cheltuielilor de natura salariala, recalculat conform Legii anuale a bugetului de stat **)	51	5.384
	5	Productivitatea muncii în unități valorice pe total personal mediu (mii lei/persoană) (Rd.2/Rd.49)	52	1.662
	6	Productivitatea muncii în unități valorice pe total personal mediu recalculată cf.Legii anuale a bugetului de stat (mii lei/persoană) (Rd.2/Rd.49)	53	1.662
	7	Productivitatea muncii în unități fizice pe total personal mediu (cantitate produse finite/ persoană)	54	
	8	Cheltuieli totale la 1000 lei venituri totale (Rd.7/Rd.1)x1000	55	998
	9	Plăți restante	56	0
	10	Creanțe restante	57	3.185

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

ORDIN

pentru modificarea Regulamentului privind regimul actelor de studii și al documentelor școlare gestionate de unitățile de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3.844/2016

În temeiul prevederilor art. 6 alin. (2) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, în baza prevederilor art. 12 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 26/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale, cu modificările ulterioare,

ministrul educației naționale emite prezentul ordin.

Art. I. — Regulamentul privind regimul actelor de studii și al documentelor școlare gestionate de unitățile de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3.844/2016, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 31 mai 2016, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 5, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) Este interzis să se facă ștersături, răzuiri, acoperire cu pastă corectoare, plastifieri, prescurtări și/sau adăugări în actele de studii, altele decât cele prevăzute în prezentul regulament.”

2. La articolul 6, alineatul (7) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(7) Actele de studii, cu excepția celor pe ale căror formulare nu se indică aceasta, poartă în mod obligatoriu, în spațiul rezervat, fotografia titularului, color, format 3 x 4 cm, fotografie care se aplică prin lipire. Pe fotografie se aplică timbrul sec.”

3. La articolul 10, alineatul (7) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(7) Actele de studii completate și neridicate din cauza decesului titularului pot fi eliberate soțului/soției, precum și unui membru al familiei — ascendent sau descendent de gradul I și II — titularului decedat, în baza unei cereri aprobate de inspectoratul școlar, însoțită de copia conformă cu originalul a certificatului de deces și de o declarație notarială pe propria răspundere privind motivele invocate pentru ridicarea actului de studii.”

4. La articolul 36, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Schimbările de nume intervenite pe parcursul frecventării nivelului de învățământ se operează la solicitarea scrisă a titularului, aprobată de directorul unității de învățământ, pe baza actelor doveditoare, în toate documentele școlare. Actele doveditoare ale schimbării de nume, în copie conformă cu originalul, se arhivează, cu termen de păstrare permanent.”

5. Articolul 37 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 37. — (1) În cazul plastifierii, pierderii sau al furtului actului de studii original eliberat, în baza unei cereri scrise a solicitantului, unitatea de învățământ care a eliberat actul respectiv eliberează un duplicat al acestuia, întocmit pe baza documentelor aflate în arhiva unității de învățământ din care rezultă situația școlară a solicitantului.

(2) Cererea de eliberare a duplicatului este însoțită de următoarele acte, care se arhivează cu termen de păstrare de 100 de ani la inspectoratul școlar, iar copiile certificate «conform cu originalul» la unitatea de învățământ:

a) declarația notarială/consulară, dată de titularul actului, în care sunt cuprinse toate elementele necesare pentru identificare, împrejurările în care actul original a fost pierdut, precum și alte precizări care să confirme dispariția actului de studii respectiv. Se va face în mod obligatoriu următoarea

mențiune: «actul de studii original nu a fost lăsat gaj/garanție la o instituție de stat sau particulară, din țară sau din străinătate, și nu a fost înstrăinat cu bună știință altei persoane fizice sau juridice»;

b) dovada publicării pierderii sau furtului actului de studii în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a;

c) copie conformă cu originalul după certificatul de naștere/căsătorie;

d) două fotografii color, format 3 x 4 cm;

e) actul original plastifiat;

f) aprobarea scrisă a consiliului de administrație al inspectoratului școlar pentru eliberarea duplicatului, în urma actelor depuse de către unitatea de învățământ.”

6. La articolul 38, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) Pe duplicatele actelor de studii, într-un spațiu corespunzător, se face mențiunea scrisă cu cerneală roșie: «duplicat tipizat» sau, după caz, «redactat», «eliberat conform aprobării nr. ... din

(denumirea instituției/organului care a aprobat eliberarea duplicatului)

Confirmăm autenticitatea datelor cuprinse în prezentul act de studii.» Urmează numele și prenumele, în clar, ale directorului și secretarului unității de învățământ emitente.”

7. La articolul 39, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Pe baza analizei actelor prezentate, inspectoratul școlar nominalizează o unitate de învățământ cu același nivel de pregătire, cu același domeniu de pregătire sau domeniul de pregătire din același profil, în vederea eliberării duplicatului solicitat. Duplicatele actelor eliberate în aceste condiții poartă mențiunea scrisă cu cerneală roșie: «A fost eliberat conform aprobării inspectoratului școlar nr. din data, pe baza documentelor confirmate de Direcția județeană a Arhivelor Naționale care deține arhiva fostei

(denumirea fostei unități)

Confirmăm autenticitatea datelor cuprinse în prezentul act de studii.» Urmează numele și prenumele, în clar, ale directorului și secretarului unității de învățământ emitente.”

8. La articolul 43, litera g) se modifică și va avea următorul cuprins:

„g) certificatul de naștere în copie conformă cu originalul;”.

9. Articolul 46 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 46. — Pe baza analizei actelor prezentate, inspectoratul școlar nominalizează o unitate de învățământ cu același nivel de pregătire, cu domeniu identic/asemănător, în vederea eliberării duplicatului solicitat. Duplicatele actelor eliberate în aceste condiții poartă mențiunea scrisă cu cerneală roșie: «A fost eliberat conform aprobării inspectoratului școlar al

județului/municipiului București nr. din data, pe baza reconstituirii situației școlare de la
(denumirea fostei unități)

Confirmăm valabilitatea datelor cuprinse în prezentul act de studii». Urmează numele și prenumele, în clar, ale directorului și secretarului unității de învățământ emitente.”

10. Articolul 47 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 47. — (1) Formularele actelor de studii completate greșit, cu ștersături, adăugări, cu ștampilă aplicată necorespunzător, parțial distruse sau pronunțat deteriorate, eliberate sau neeliberate, se anulează cu aprobarea conducerii unității de învățământ, prin scrierea cu cerneală roșie, pe toată diagonala imprimatului, a cuvântului «ANULAT», atât pe actul care urmează să fie anulat, cât și pe matcă/cotor.

(2) Mențiunea respectivă, scrisă cu cerneală roșie, se face și în Registrul unic de evidență a formularelor actelor de studii.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (1), conducerile unităților de învățământ dispun completarea altor formulare corespunzătoare, astfel:

a) act original, în cazul în care actul anulat nu a fost eliberat, se află în carnet și unitatea de învățământ păstrează aceleași elemente de identificare: denumirea, ștampilă, semnătura persoanelor indicate pe tipizat;

b) duplicat, în cazul în care actul original a fost eliberat și se constată imposibilitatea de a se completa în întregime un formular de act original. În acest caz, cererea de eliberare a duplicatului este însoțită de copia de pe actul de identitate și două fotografii color, format 3x4 cm.

(4) În situații excepționale, în care actele de studii au fost completate parțial, fără fotografie, completate greșit și neeliberate, sau în care acestea nu au fost completate în termenul legal, iar unitatea de învățământ nu păstrează aceleași

elemente de identificare (denumirea, ștampilă, semnătura persoanelor indicate pe tipizat), cu aprobarea scrisă a consiliului de administrație a inspectoratului școlar în baza documentelor justificative transmise de către unitatea de învățământ, se procedează după cum urmează:

a) pentru actele de studii completate parțial, fără fotografie, se finalizează completarea acestora și se aplică ștampilă și timbru sec aflate în uz la data completării;

b) pentru actele de studii necompletate sau completate greșit și neeliberate se completează fie acte de studii identice/similare pe care se aplică ștampilă și timbru sec aflate în uz la data completării, fie acte de studii aflate în uz la data eliberării acestora.

(5) Atât pe versoul actelor de studii prevăzute la alin. (4), cât și pe cotor/matcă se scrie cu cerneală roșie, în partea de sus, nota: «Prezentul (act de studii) a fost completat la data de ca urmare a nerespectării termenului legal de completare.»

11. La articolul 51, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Duplicatele actelor eliberate în aceste condiții poartă scrisă cu cerneală roșie și mențiunea: «A fost eliberat de, care deține arhiva fostei,».”

(denumirea fostei unități)

Art. II. — Direcția generală educație timpurie, învățământ primar și gimnazial, Direcția generală învățământ secundar superior și educație permanentă, Direcția minorități, Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor, Biroul acte de studii din cadrul Ministerului Educației Naționale, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ preuniversitar de stat și particular duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. III. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației naționale,

Valentin Popa

București, 25 iunie 2018.

Nr. 4.005.

EDITOR: GUVERNUL ROMÂNIEI

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

5 948493 094166